

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang IX, Nr. 352

Parasjat Ekev

20 Menachem Av 5770
30/31 juli 2010

Overzicht parasjat Ekev (Deuteronomium 7:12-11:25)

Indien Israël zorgvuldig is met het in acht nemen van zelfs die „kleine” mitswot waar men gewoonlijk „overheen loopt”, dan, zo belooft Mosjé hen, zullen zij het meest gezegende volk zijn op de hele wereld. Mosjé vertelt Bnei Jisraël dat zij het Land Kenaän stukje bij beetje zullen veroveren, zodat het land niet onder de voet zal worden gelopen door wilde beesten, in de periode dat de Israëlieten nog niet in staat zijn zich adequaat te organiseren en zich in het hele land te vestigen. Na de Israëlieten opnieuw te hebben gewaarschuwd om al de gehouwen beelden van de Kenaänitische afgoden te verbranden, wijst Mosjé er nadrukkelijk op, dat Tora ondeelbaar is, en niet vatbaar voor slechts gedeeltelijke gehoorzaamheid. Mosjé beschrijft het Land Israël als een land van tarwe, gerst, druiven, vijgen, en granaatappelen, een land van olie-opbrengende olijven en dadelhoning. Mosjé waarschuwt de Israëlieten niet hooghartig te worden, en te denken dat wat zij in Erets Jisraël hebben, het resultaat is van hun eigen kracht en inspanning; zij moeten zich daarentegen herinneren dat het Hasjem was die hun welvaart en succes bezorgde. Evenmin dreef Hasjem de Kenaänieten het land uit wegens de rechtvaardigheid van Bnei Jisraël maar veeleer wegens de zonden van de Kenaänieten; want de weg vanuit Sinai was een catalogus van kleine en grote zonden en opstanden tegen Hasjem en Mosjé. Mosjé bespreekt de gebeurtenissen nadat Hasjem de Tien Geboden had uitgesproken op Sinai tot in details, en hoe dat culmineerde in het omlaag brengen van een tweede stel Stenen Tafels op Jom Kippoer. Het heengaan van Aharon wordt vermeld, samen met de verheffing van de Leviëten tot dienaren van Hasjem. Mosjé wijst er op hoe de 70 zielen die afdaalden naar Egypte, nu zo talrijk zijn geworden als de sterren aan de hemel. Na de goede eigenschappen van het Land Israël te hebben opgenoemd, spreekt Mosjé de tweede paragraaf van het Sjema uit, waarin nog eens in het kort de beloning wordt genoemd die volgt op het houden van de mitswot, en de straf voor het niet houden daaraan.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Ekev (Jesjahoe 49:14-51:3)

Het verband met de parasja

Deze week is de tweede van de „Sjiva d'Nechemta” – de zeven weken van troost – die vorige week gestart zijn met *Sjabbat Nachamoe* en doorgaan tot de Sjabbat voor Rosj Hasjana. Er is geen rechtstreeks verband tussen de *parasja* en de *haftara* gedurende die weken.

Samenvatting van de parasja

De Profeet Jesjahoe troost Israël met de woorden: „En Zion zei: Hasjem heeft mij verlaten, mijn Heer heeft mij vergeten.” Het land Israël lag er verlaten bij en het Joodse volk zag geen reden tot vreugde. Zij bezagen hun eigen onrechtvaardig gedrag en bevonden het juist dat Hasjem hen in de steek gelaten had. Jesjahoe gaat verder: „Zoals een zogende moeder haar kind niet kan vergeten, zo zal Hasjem Zijn kinderen *Bnei Jisraël* niet vegeten.” Ook al gaan jullie in ballingschap, er komt een dag dat Israël weer bevolkt zal zijn. De volken van de wereld zullen Israël teruggeleiden naar hun thuisland. Hasjem zal Israël redden van haar vijanden. Hasjem zal de volken die haar gevangen houden, vernietigen. Jesjahoe waarschuwt het volk om zorgvuldig naar zijn woorden te luisteren, die door Hasjem zijn ingegeven. De Haftara eindigt met te zeggen dat Hasjem de Berg Zion zal troosten, door die als de Tuin van Eden te maken en vreugde en geluk en het geluid van gezang zullen er terugkeren.

Les uit de Haftara

De maand *Eloel* die aan Rosj Hasjana voorafgaat, is nog slechts enige weken van ons verwijderd. Laat de Haftara ons reeds nu inspireren tot een geestelijke verheffing voor de Hoge Feestdagen, die in september beginnen. Wij lezen hoe Jeruzalem weer zal worden bewoond met Joden die terugkeren uit de hele wereld. En wij zien hoe ook deze week weer een vliegtuig met enkele honderden Franse en Amerikaanse Joden naar Israël terugkeerden, om zich hier blijvend te vestigen. Laat ons Jesjahoe's profetieën over de toekomst omarmen, die twee en een half duizend jaar geleden voorspeld waren!

Inzicht in Parasjat Ekev 5770

Geestelijk voedsel

De parasja van deze week bevat het vers: „... Niet bij brood alleen leeft de mens, maar alles dat komt uit de mond van God doet de mens leven” (Deuteronomium 8:3). We zullen binnenkort terug keren naar dit vers, nadat we een paar andere bronnen in Tora over het eten gezien hebben.

In Parasjat Besjalach, spreekt Mosjé tegen het joodse volk ten aanzien van het manna: „Eet het *vandaag*, want *vandaag* is het Sjabbat is; *vandaag* zullen jullie het niet vinden in het veld” (Exodus 16:25). Het manna was voor het Joodse volk het primaire voedsel tijdens hun 40 jaar in de woestijn. Gebaseerd op de drievoudige herhaling van het woord „vandaag” in dit vers, leidt de Talmoed (Sjabbat 117b) af, dat we drie maaltijden op Sjabbat moeten eten.

Wanneer de dag vóór Pesach op Sjabbat valt, mag geen brood gegeten worden voor de derde Sjabbat maaltijd. De Rema (Orach Chaim 444:1) bepaalt dat, volgens de Asjkenazische gewoonte, eier-matsa niet mag worden gegeten. In plaats daarvan vervangen fruit, vlees en vis het brood of matsa. Bovendien merkt de Magen Avraham op dat Rabbi Sjimon bar Jochai gewoon was om de tijd voor de derde maaltijd van Sjabbat door te brengen met Tora te studeren, en dat hij daarmee aan zijn verplichting had voldaan.

Waar zien we dat het bestuderen van Tora een adequate vervanging kan zijn voor het eten van een maaltijd? Het eerder genoemde vers uit onze parasja („Niet van brood alleen leeft de mens, maar alles dat komt uit de mond van God doet een mens leven,”) kan dit verklaren. De mitswa van een Sjabbat maaltijd is niet door het eten van brood alleen.” We verbeteren de maaltijd enorm door Tora te leren - de Goddelijke wijsheid „die komt uit de mond van God.”

We kunnen stellen dat dit idee specifiek verwijst naar de derde Sjabbat maaltijd. In het vers over het manna, hierboven vermeld, komt de derde vermelding van het woord „vandaag” overeen met de derde maaltijd: „*Vandaag* zullen jullie het [manna]niet vinden in het veld.” we kunnen hieruit afleiden dat we niet altijd de voeding voor de derde maaltijd vinden in de producten van het veld. Echter, we kunnen ook worden gevoed door onze monden te gebruiken door woorden van Tora spreken, zoals het vers zegt: „De zaak is u zeer nabij, in uw mond en in uw hart om haar te doen” (Deut. 30:14).

In bepaalde kringen, wordt de derde Sjabbat maaltijd meestal verwaarloosd. Dit is een verontrustende toezicht, aangezien alle drie de maaltijden een integraal onderdeel zijn van de mitswa van de Sjabbat en ze zijn verplicht volgens de Joodse wet. De Talmoed (Sjabbat 118a) leert ons dat onze zorg voor het eten van alle drie de maaltijden op Sjabbat ons zal beschermen tegen drie calamiteiten die voorafgaan aan de Messiaanse tijdperk: de oorlog van Gog en Magog (Armageddon), de „barensweeën van de Messias” (ernstige meningsverschillen tussen de Tora geleerden [Rasji]), en de rechtspraak van Gehinnom. Elke maaltijd beschermt ons kennelijk tegen een van deze drie straffen.

* * *

De Derde Maaltijd

De derde Sjabbat maaltijd is van oudsjer aangeduid als *Sjalosj Seoedot* (Letterlijk, „drie maaltijden”), of beter gezegd, *Seoeda Sjelisjiet* („derde maaltijd”). De siddur Yesodei Yesjurun echter, legt uit dat *Sjalosj Seoedot* eigenlijk een juistere beschrijving van de maaltijd is. Het eten van de eerste twee maaltijden op Sjabbat is een mitswa - maar we zijn toch hongerig. Het kan daarom moeilijk te zeggen zijn of we deze maaltijden eten voor God of gewoon om onze eigen honger te stillen. Slechts als we eenmaal de derde maaltijd bereiken (vooral in de winter, wanneer wij weer aan de tafel gaan slechts een uur na het beëindigen van de lunch) kunnen we onze ware motieven om te eten onderscheiden. Wanneer we ons dwingen om de derde maaltijd te eten, ondanks ons gebrek aan honger, is het duidelijk dat we alleen eten om een mitswa te vervullen. Onze zuivere intenties voor deze maaltijd worden dan met terugwerkende kracht ook van toepassing op de eerste en tweede maaltijden. De beloning voor alle drie de maaltijden is opgenomen in de derde - vandaar de traditionele aanduiding als *Sjalosj Seoedot* („drie maaltijden”).

In tegenstelling tot de weekdag gebeden, zijn elk van de drie Amida gebeden op Sjabbat anders. De vrijdagavond Amida noemt de schepping van hemel en aarde, de liturgie op sjabbat ochtend bespreekt hoe Mosjé de Tora van de berg Sinai naar beneden bracht, en de Amida 's middags op Sjabbat beschrijft de Messiaanse tijd, wanneer Gods eenheid universeel zal worden erkend.

De commentator Ohr Gedalياهو legt uit dat elke Sjabbat maaltijd overeenkomt met een van deze monumentale historische gebeurtenissen. Dus, als we bijeen zijn om de drie heerlijke Sjabbat-maaltijden te eten, hebben we ook de gelegenheid om hun betekenis te verteren. Op vrijdagavond richten we ons op het versterken van onze overtuiging dat God de wereld schiep. Op Sjabbat-ochtend vieren wij het ontvangen van de Tora. En op de derde maaltijd boren we een energie van zuiverheid en heiligheid aan die het messiaanse tijdperk zal kenmerken. Ons bewustzijn van het potentieel van deze tijden kan ons helpen het meeste uit elke Sjabbat te halen.

Mogen wij gezegend worden met het hoogste niveau van Sabbat-belevenis – niet alleen deze week, maar ook wanneer wij uiteindelijk de messiaanse tijd bereiken, beschreven als „een dag die volledig Sjabbat is.” Door de mitswa van onszelf te versterken in de Sjabbat, zijn maaltijden, en wat ze vertegenwoordigen, mogen we gespaard blijven van de moeilijkheden en onrust van het Einde der Dagen, en verdienen om binnenkort te leven in een wereld die elke dag de heiligheid van Sjabbat zal hebben.

MISJNA VAN DE WEEK
DEMAI – HOOFDSTUK VIJF

Misjna 5:2

הַרְזָה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאַחַת, נוּטֵל אֶחָד מִשְּׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ וְשָׁלִישׁ, וְאוֹמֵר, אֶחָד מִמְּאָה מִמָּה שֵׁישׁ כָּאֵן, הֲרִי זֶה בְּצַד זֶה חֲלִין, וְהִשְׁאָר תְּרוּמָה עַל הַכֹּל. וּמְאָה חֲלִין שֵׁישׁ כָּאֵן, הֲרִי זֶה בְּצַד זֶה מַעֲשֵׂר, וְשָׁאֵר מַעֲשֵׂר סְמוּךְ לוֹ, זֶה שְׁעִשְׁתִּי מַעֲשֵׂר עֲשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלָיו וְהִשְׁאָר חֲלָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בְּצִפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחַלֵּל עַל הַמַּעוֹת:

Wie¹ tegelijkertijd *troema* en *troema-ma'aser* wil afscheiden², die neemt één deel op drie-en-dertig-eenderde³, en zegt: „Een honderdste⁴ van wat hier is aan deze kant, dat is *choelien*⁵, en de rest is *troema* voor het geheel. En honderd *choelien* dat hier is aan deze kant⁶, dat is *ma'aser*, en de rest⁷ die er tegenaan ligt, is *ma'aser*. Dat wat ik *ma'aser* gemaakt heb⁸, is er *troemat ma'aser* voor, en de rest is *challa*.⁹ En *ma'aser sjenie* in het noorden of in het zuiden daarvan en dat is gelost met geld.

Aantekeningen

1. Een *Kohen* of Leviet, die allebei verplicht zijn *troema* en *troemat ma'aser* af te scheiden.
2. Van zekere *tèwel*. *Troema* is 1/50 en *troemat ma'aser* 1/100 en hij wil ze allebei tegelijkertijd afscheiden, die moet de bedoeling hebben de beide *toemot* tegelijk af te scheiden

Aantekeningen (vervolg)

3. **Die neemt één deel op drie-en-dertig-een-derde** – dat wil zeggen drie-honderste [3%]; hij deelt [bijvoorbeeld 100 *sea*] in drie gelijke delen [van 33 1/3 *sea* elk] en neemt van elk deel 1 *sea* als *troema*, dat is twee-honderste [= 1/50] en nog eens een-honderste *troemat ma'aser* [samen dus drie-honderste] (*RAV*).
4. Een honderdste van alles wat hier ligt.
5. **Hier aan deze kant, dat is *choelien*** – Dat wil zeggen, het blijft *choelien*, zoals het nu is, *tèwel*, dat is twee-dertigste en de rest, dat wil zeggen twee-dertigste is *troema* voor het geheel (*RAV*).
6. **En honderd *choelien* dat hier is aan deze kant** – Dat wil zeggen het derde, waarvan ik gezegd heb dat het *choelien* is, is deel van de *ma'aser* aan deze kant (*RAV*).
7. **En de rest** – D.w.z. nog 9%, is samen met die 1% *ma'aser risjon* (*Rav*)
8. Het honderdste dat ik *ma'aser* genoemd heb.
9. Dus diegene die van een brood *troema*, *troemat ma'aser* en *challa* wil afscheiden, moet van begin af aan de hoeveelheid, die men verplicht is voor *challa*, daarbij in opnemen, en nadat hij de *troema* en *troemat ma'aser* benoemd heeft, zegt hij: „en de rest is *challa*.”

Vit de Babylonische Talmoed

De voornaamste onderwerpen van Traktaat – Sjabbat 48

We hebben al geleerd dat de Geleerden het verboden hebben om warmte toe te voegen op Sjabbat, maar dat het alleen is toegestaan om de warmte vast te houden. Daarom verbood Rabba zijn bediende om een kan met koud water op een ketel met kokend water te zetten [zelfs wanneer die van het vuur is gehaald], omdat de ketel het koude water in de kan opwarmt, en wanneer men het water zou vergeten, zou het te heet kunnen worden. Een Baraita op daf 51b staat het wel toe om een pan of schaal met warm voedsel boeven op een ketel met heet water te zetten, want daarmee wordt het eten alleen maar warm gehouden en dat is een algemeen gebruikelijke methode op Sjabbat.

Het verbod op uitwringen

De Gemara breng ook de halacha [*Sj.A.* 320:10] dat het verboden is een doek over een ketel met heet water te spreiden, om te voorkomen dat men de doek daarna zal uitwringen, hetgeen verboden is. Maar wanneer het een oude lap is, waar men geen waarde aan hecht, is het toegestaan.

Moektse materiaal voor *hatmana*

De Misjna leerde dat men o.a. met droge dotten wol, katoendraden e.d. mag isoleren. Dit is materiaal waarvan wol en katoen gesponnen en geweven worden, een *melacha* die op Sjabbat verboden is en daarom is dat moektse. Een Baraita leert, dat ondanks dat men dat materiaal mag gebruiken om er eten in warm te houden, het toch moektse blijft. De Gemara verklaart dat zolang men het nog niet *erev* Sjabbat nadrukkelijk bestemd heeft om voor *hatmana* te gebruiken, het blijft voorbestemd om er wol of katoen van te maken en is het moektse [dus het feit dat men het voor *hatmana* kan gebruiken maakt het geen voor Sjabbat toegestaan

voorwerp, alleen als men dat inderdaad van plan is, dus men moet het vóór Sjabbat daartoe bestemmen. Dit geldt voor ieder voorwerp dat intrinsiek *moektse* is, zoals een steen. Als men die op Sjabbat wil gebruiken bijvoorbeeld om te voorkomen dat papieren door de wind wegwaaien, dan moet men die steen daar vóór Sjabbat al voor bestemmen, anders blijft hij *moektse*].

Het vullen van een kussen met dons e.d.

Rav Chisda leert, en dat wordt ondersteund met een Baraita, dat men op Sjabbat of Jom Tov geen nieuw kussen of een nieuwe matras mag vullen met dons of iets dergelijks, maar wanneer het dons etc. op Sjabbat of Jom Tov uit het kussen of uit de matras gevallen is, mag men het erin terugdoen.

Het openen van een halsopening van een kledingstuk

We hebben eerder geleerd dat het geven van de laatste „klap met de hamer,” [de „finishing touch”] verboden is op Sjabbat. Vroeger werden kleren vaak afgeleverd, zonder dat er een halsopening in zat of dat die was dichtgebonden. Men mag een dergelijke opening niet op Sjabbat openmaken, want dan overtreedt men het gebod van de laatste „klap met de hamer.”

Sjabbat 48b

Echter, van een wijnavat waarvan de opening is verzegeld met cement, mag men het cement met een zwaard verwijderen, want men maakt niets nieuws, de opening was er al, maar was tijdelijk dicht gemaakt. Het kledingstuk was echter nimmer „open”, en was dus niet gereed voor gebruik, en als men daar een opening in maakt, maakt men het gereed voor gebruik. Het vat was echter al gereed voor gebruik, maar was slechts tijdelijk afgesloten.

Op deze regel van de Gemara is het verbod gebaseerd om flessen met een eraan vastgemaakte metalen dop en blikjes op Sjabbat te openen, omdat men daarmee een *klie* maakt.

Het losmaken van voorwerpen die met elkaar zijn verboden

Na het onderscheid te hebben genoemd tussen voorwerpen die met elkaar zijn verbonden en die welke los van elkaar zijn, bespreekt de Gemara wat daarvan het effect is op *toema*. Een Misjna zegt dat kleren die met een draad aan elkaar verbonden zijn, bijvoorbeeld in de wasserij, of nieuwe kleren, zoals men tegenwoordig wel sokken koopt, die aan elkaar vast zitten, één geheel vormen voor *toema*, d.w.z. als het ene kledingstuk in aanraking komt met *toema*, wordt ook het andere *tamee*, totdat men ze uit elkaar haalt. Dit geldt echter niet voor een stok die men tijdelijk in het gat van een bijl steekt, want na gebruik gooit men de stok weg.

Een fles of kom die verbonden is met een oven

Het was in de tijd van de Gemara de gewoonte om een fles of kom, waarin olie zit, vast te maken aan een aardewerken oven, om de olie zo warm te houden. Verder is er een halacha, dat als een *tamee* voorwerp in de luchtruimte van een aardewerken oven komt, de oven *tamee* wordt, zelfs als dat voorwerp de ovenwand niet aanraakt.

Rabbi Meir zegt dat wanneer de ovenwand in aanraking komt met een *tamee* voorwerp, de ermee verbonden voorwerpen, zoals de fles, ook *tamee* wordt, maar als de oven *tamee* wordt, doordat er iets in de ruimte erin is gekomen, dan wordt de fles niet *tamee*. Wat is het verschil?

Troema en *kedosjiem* die volgens Tora *tahor* zijn, mogen niet verbrand worden maar wanneer zij door de Rabbijnen *tamee* zijn verklaard, mogen ze ook niet gegeten worden [door de *kohaniem*], maar men moet het laten liggen totdat het bedorven is. Daarom hebben de Geleerden hier dit onderscheid gemaakt, om de mensen eraan te heinneren, dat zij het niet verbranden, als het *tamee* zou worden door deze verbodendenheid.

Praktische Halacha – Deel één: Het gedrag in de ochtend

HOOFDSTUK 10 – TEFILLIEN (vervolg)

Het belang van kosjere *tefillien*

2. ¹Het gebod van de *tefillien* is ook een zeer dierbaar voorschrift. Immers de gehele Tora wordt met *tefillien* vergeleken². Want er staat geschreven [Sjemot 13:9]: *Opdat de Tora van G'd in uw mond zal zijn*. Degene die geen *tefillien* legt, behoort tot die categorie joden, die met hun lichaam overtredingen begaan. Dit geldt ook voor diegenen die geen *tefillien* leggen om geen tijd te verliezen van hun werk of gewoon vanwege nalatigheid. Dit geldt ook voor wie zijn *tefillien* niet zorgvuldig op de juiste plaats op zijn hoofd of arm legt, want voor hem geldt wat de *Prie Megadiem* schrijft, n.l. dat wie zijn *tefillien* niet goed legt, is als iemand die

ze in het geheel niet heeft gelegd³. Voor diegene die *tefillien* legt, die niet aan halachische minimumeisen voldoen, geldt dat hij niet alleen het voorschrift van de *tefillien* niet vervult, maar ook, dat hij een aantal berachot voor niets uitspreekt. Dit is een ernstige overtreding.¹

Daarom moet men er goed op letten om *tefillien* bij een deskundige *Sofeer** te kopen, die tevens een G'd-vrezend mens is. En ook de *tefillien*-riemen moet men bij een betrouwbaar persoon kopen, opdat men er zeker van is, dat zij speciaal voor de mitswa gemaakt zijn en afkomstig zijn van huiden van kosjere dieren. Helaas is het zo, dat ten gevolge van onze vele zonden velen vaak struikelen. Zij kopen *tefillien* en de bijbehorende riemen zomaar bij iemand, die goedkoop verkoopt. Deze *tefillien* zijn onbruikbaar. Het is tegenwoordig zelfs zo, dat *tefillien*, die kant en klaar in de winkel verkocht worden met een verklaring er aan dat zij kosjer zijn, in werkelijkheid in het geheel onbruikbaar zijn. Wat gold in de tijd van de schrijver van de *K.S.A.* geldt helaas nu nog veel meer: men moet *tefillien* steeds laten keuren door een betrouwbare autoriteit.

3. ¹Ieder G'd-vrezend mens moet goed bedenken, dat indien hij erop let, dat zijn kleding en gebruiksvoorwerpen er mooi uitzien en in orde zijn, hoeveel te meer dit ook het geval dient te zijn met de voorwerpen die gebruikt worden bij de dienst van Hasjem, geprezen is Zijn naam. Hierbij mag men niet zuinig zijn en zich beperken in het uitgeven van geld. Men moet er echter juist extra goed op letten, dat als men ze koopt, ze zeker kosjer zijn, zelfs als de prijs ervoor hoog mocht zijn. Men dient erop te letten, dat zowel de kubusvormige *tefillien*-huisjes als ook de riemen in orde en zwart zijn. Volgens sommige autoriteiten is het zwart van de riemen belangrijker dan dat van de huisjes. Het voorschrift van de riemen is namelijk gegeven aan Mosjé op Sinai. Wanneer achteraf blijkt dat de huisjes niet zwart zijn, maakt hun dat niet onbruikbaar, maar dat is wel het geval wanneer de riemen niet zwart zijn. En het is goed daar streng in te zijn⁴. Men behoort de riemen regelmatig met vet in te smeren, zodat deze zwart blijven. Men mag ze niet met traanvet insmeren, want dat is gemaakt van een onreine vis⁵. Men moet ze insmeren met het vet van een kosjer geslacht dier.

4. ¹Als de *tefillien* defect raken, zelfs maar een klein beetje, of wanneer de hechtingen loslaten, moet men direct een Rabbijn vragen, of ze nog kosjer zijn. Nog meer dient men op de hoeken van de beide huisjes te letten en speciaal op die van de hoofd-*tefillien*. Het komt vaak voor dat deze op de hoeken afslijten. Het is een halacha die gegeven is aan Mosjé op Sinai, dat de huisjes van de *tefillien* kubus-vormig moeten zijn met rechte, scherpe hoeken en wanneer die hoeken niet meer scherp en recht zijn, zijn de huisjes dus niet meer zuiver kubus-vormig en daardoor onbruikbaar geworden⁶. Er kunnen daar gaten ontstaan. De *tefillien* worden dan onbruikbaar. En zo komt het ook vaak voor, dat wanneer de *tefillien* oud worden, een beetje van het buitenste huidoppervlak van de hoofd-*tefillien* afslijt, waardoor deze onbruikbaar wordt. Op al deze factoren moet men zeer goed letten.

5. ¹Een ieder die het voorschrift van *tefillien* nauwgezet neemt, en hen met heiligheid behandelt, en met *tefillien* om arm en hoofd niet over nutteloze of gewone daagse dingen spreekt, is een lang leven verzekerd en krijgt een plaats in de toekomstige wereld. Er is immers gezegd⁷: *Wanneer je G'd op je neemt [d.w.z. wanneer men tefillien met G'ds naam erop draagt] dan zul je blijven leven; in dit alles is mijn levensgeest; genees mij en geef mij het leven.*⁸ Het woord *tefillien* [of: tephillien] komt van het woord *pliela* en dat betekent 'bewijs', want de *tefillien* zijn een getuigenis en het bewijs dat de *Sjechina* op ons rust, zoals er geschreven staat [in Dewariem 28:10]: *En dan zullen alle volkeren der aarde zien dat de naam van Hasjem over jou genoemd wordt.* Onze geleerden, hun aandenken zij tot zegen, verklaarden⁹: Dat zijn de *tefillien* van het hoofd, want daarop staat de letter *sjien* van de naam *Sjad-daj*. Daarom moet men de hoofd-*tefillien* niet geheel met het talliet bedekken.

* Iemand die bevoegd is Tora, *tefillien* en mezoezet te schrijven.

Bronnen van de Halacha

1. KSA 10:1.
2. Kiddoesjien 35a.
3. M.B. 37:3.
4. M.B. 32:184.
5. Walvistraan.
6. M.B. 32:179-181.
7. Jesja'jahoe 38:16
8. Menachot 44b
9. Menachot 35b

Het verbod op Lasjon Hara – Kwaadspreken

Op basis van het Boek Chofets Chajiem

Hoofdstuk vier (deel 3)

9. Een opzettelijke overtreder beschaamd maken

Als iemand volledig het naleven van mitswot heeft opgegeven, of bij herhaling dezelfde mitswa overtreedt, waarvan iedereen weet hoe zwaar die weegt (bijvoorbeeld het eten van varkensvlees), dan is het toegestaan hem voor zijn wangedrag beschaamd te maken. Daar hij niet alleen maar bezweken is voor de verleiding, maar bewust en met opzettelijk G-ds mitwot overtreedt, mag je anderen over zijn wangedrag vertellen.

Iedere keer als zo iemand iets doet, wat zowel ten goede als ten kwade kan worden geïnterpreteerd, dan hoef je hem niet het voordeel van de twijfel te gunnen. Het verbod om dingen te zeggen die iemand irriteren geldt niet voor een opzettelijke overtreder. Het is toegestaan om hem beschaamd te maken wegens zijn wangedrag.

Volgens de letter van de wet mag je denigrerend spreken over iemand die opzettelijk een overtreding begaat, zelfs als je hem niet eerst terechtgewezen hebt. Niettemin is het toch beter om hem te vermanen voordat je zijn wangedrag openbaar bekend maakt.

Voordat het is toegestaan om tegen iemand te spreken die herhaaldelijk een bepaalde mitswa overtreedt, moeten aan de volgende voorwaarden voldaan zijn (we hopen daar later nog uitgebreider op terug te komen, hier zullen we ze slechts kort opnoemen):

1. Je moet het wangedrag persoonlijk hebben waargenomen, tenzij het een algemeen bekend en vastgesteld feit is dat die persoon zich misdraagt.
2. Je moet er absoluut zeker van zijn dat het een overtreding was.
3. Je mag niet overdrijven.
4. Je moet goede bedoelingen hebben, zoals voorkomen dat anderen een overtreding zullen begaan, om om de overtreder zelf tegen te houden van verder wangedrag.

Het is verboden om plezier te hebben van wat je tegen die persoon zegt (bijvoorbeeld als je anderen wilt imponeren met je eigen vroomheid), en je mag niet gemotiveerd zijn door persoonlijke haatgevoelens (bijvoorbeeld omdat hij eerder geweigerd had jou een gunst te bewijzen, of omdat hij een zakelijke concurrent van je is).

5. Je mag niet denigrerend over die persoon in zijn afwezigheid spreken, als je in zijn aanwezigheid hem met respect behandelt. Maar je mag jezelf stil houden in zijn aanwezigheid, als je dat doet omdat je bang voor hem bent, of om onenigheid te voorkomen.

10. Het geloven van negatieve informatie over een moedwillige overtreder

Hoewel het toegestaan is om negatieve informatie over een moedwillige overtreder te vertellen, mogen de luisteraars dat niet als de absolute waarheid accepteren. De zaak moet voor hen twijfelachtig blijven, tot het geverifieerd is. Echter, als de persoon over wie gesproken wordt als bekend is als een overtreder, dan mogen de luisteraars datgene wat zij over hem horen als waar accepteren.

Wegwijzer voor ons gebed

HOOFDSTUK EEN

(deel zeven)

Wetten – הלכות

- ☞ Men moet zich onthouden van loze praat vanaf dit moment.
- ☞ Men zegt de *Baroech Sjè-amar* staande.
- ☞ Met pakt de twee voorste *tsietsiet*, en houdt die in zijn rechterhand terwijl men heel *Baroech Sjè-*

amar zegt, waarna men ze kust, voordat men ze weer loslaat.

Gewoonte – מנהג

Er bestaan verschillende *minhagiem* (gewoonten) waar in de *tefilla* men *Baroech Sjè-amar* zegt.

Volgens de Asjkenazische *minhag* is de volgorde: *Mizmor Sjier*, daarna zegt men *Baroech Sjè-amar*, dan *Mizmor letoda*, *Hodoe* en *Jehi Chewod*. Volgens de *Sefardische*¹⁷ gewoonte en volgens de *Noesach Sfarad* (de gewoonten van de Chassidiem) is de volgorde: *Hodoe*, *Mizmor Sjier*, *Baroech Sjè-amar*, *Mizmor letoda* en *Jehi Chewod*.

Vrouwenafdeling – עזרת נשים

- ☞ Sommige *Sefardiem* menen dat vrouwen deze beracha *Baroech Sjè-amar* niet moeten zeggen, evenmin als de afsluitende beracha *Jisjtabach*.¹⁸
- ☞ De Asjkenazische gewoonte en ook die van de overige *Sefardiem* is om wel *Baroech Sjè-amar* en *Jisjtabach* te zeggen.

¹⁷ *Sefardisch* – Na de verwoesting van de Tempel werd de hele Joodse bevolking gedwongen het Land Israël te verlaten. De meesten gingen naar de landen rondom de Middellandse Zee en zij werden *Sefardiem* genoemd, (lett. Spanjaarden), terwijl anderen naar Frankrijk en Duitsland gingen. Deze laatsten worden *Asjkenaziem* genoemd (lett.: Duitsers). Ten gevolge van de gebrekkige communicatie in die tijd, ontwikkelden deze Joden hun eigen gewoonten, gebaseerd op Tora-principes en de invloeden van hun omgeving. Vele van deze gewoonten worden vandaag de dag nog uitgeoefend.

¹⁸ Volgens deze mening hoeven vrouwen, die geen beracha voor de *Psoekee deZimra* zeggen geen loze praat te vermijden. Niettemin is het ook voor hen aan te bevelen dat te vermijden. Echter in geval van nood is het hun toegestaan te praten, ook al is dat anderen, die wel de beracha zeggen, verboden.

HOOFDSTUK TWEE

(deel een)

Hodoe – Laat ons prijzen

הודו להשם קראו בשמו. הודיעו בעמים עלילותיו:

(Dank Hasjem, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken)

Achtergrond – מקורות

Na de opening van de *Psoekee deZimra* met de beracha *baroech Sjè-amar*, beginnen de *Psoekee deZimra* nu met *Hodoe*. Het eerste deel hiervan is afkomstig uit Kronieken 16:8-36¹. Na deze *psoekiem* (verzen) gaat *Hodoe* verder met aanvullende verzen uit verschillende Psalmen.

Deze verzen werden gezegd door Koning David omdat de *Aron HaKodesj* (de Heilige Ark) gedurende de 43 jaren voorafgaand aan de bouw van het *Beit Hamikdasj* [de Tempel] in een tent gestaan had. Hij voerde toen in, dat het eerste deel van *Hodoe* tijdens de dagelijkse ochtend-offers gezegd zou worden, het *Korban Tamied sjel sjachar* – קרבן תמיד של שחר. Dit zijn de eerste 15 *psoekiem*, en eindigen met *WaHasjem Sjamajiem 'assa*. Het tweede deel werd gezegd tijdens het *Korban Tamied sjel bein ha'arbajiem* [het dagelijks middag-offer]. Het begint met *Hod wehadar lefanav* tot *wehalleel laHasjem*. Het laatste deel is van *Romemoe Hasjem* tot het eind. Dit zal later in de les besproken worden.

Hodoe is nog een deel van de *Korbanot*- (offers-) gebeden, die gezegd worden voordat men begint met de *Psoekee deZimra*² volgens *Noesach Sefarad* en volgens de *Sefardiem* in het algemeen. Volgens *Noesach Asjkenaz* worden alle gebeden gezegd na *Baroech Sjè-amar*.

¹ Deze *psoekiem* (verzen) komen, met een kleine verandering, ook voor in Psalmen 105.

² *Sefer Sjalmei Tsibboer*.